UDK: 373.3.015.31:17.022.1

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA HAMKORLIKNI TAHLIL QILISHDA VIDEO TOPISHMOQ VA VENN DIAGRAMMASIDAN FOYDALANISH

Turaxodjayeva Zulxumor Yusufjonovna
Namangan davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi
Muhammadsharif So‘fizoda nomidagi Namangan viloyati bolalar kutubxonasi direktori
E-mail: Zulhumor.turaxodjayeva@gmail.com

DOI: ***https://doi.org/10.5281/zenodo.24011083***

Annotatsiya: Tezisda “Video topishmoq” usuli va Venn diagrammasidan foydalanib, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari bilan hamkorlikni tahlil qilish tartibi yoritiladi. Avtoreferatdagi usul pedagogik modellashtirish orqali sinfdan tashqari mashg‘ulotga moslashtirildi. Plakat tayyorlashga doir ikki lavha misolida o‘quvchilar ko‘rgan harakatlarini qayd etadi, umumiy va farqli jihatlarni ajratadi hamda xulosasini lavhadagi dalil bilan izohlaydi. Mashg‘ulot yakunida hamkorlikni yangi guruh vazifasida kuzatish uchun mezonlar taklif etildi.

Kalit so‘zlar: *boshlang‘ich ta’lim, axloqiy tarbiya, hamkorlik, video topishmoq, Venn diagrammasi, pedagogik kuzatuv.*

Kirish

Ikki o‘quvchi bitta plakat ustida ishlaganda, ularning hamkorligi vazifani qanday bo‘lishgani, bir-biriga qanday yordam bergani va umumiy vositadan qanday foydalanganida ko‘rinadi. Bunday harakatlarni qisqa lavhalar orqali qiyoslash o‘quvchiga o‘z fikrini aniq misol bilan izohlash imkonini beradi. Avtoreferatda “Video topishmoq” uchun lavhalarni oldindan izohsiz ko‘rsatish, o‘quvchilarga ko‘rganlarini qayd ettirish va javoblarini muhokama qilish taklif etilgan. O‘xshashlik hamda farqlarni ajratish uchun Venn diagrammasidan foydalanish ko‘rsatilgan [1].

Vaziyatlarni qiyoslashga doir meta-tahlilda ikki misolni o‘zaro solishtirish o‘rganilayotgan bog‘lanishlarni aniqlashga yordam berishi qayd etilgan [2]. Ta’limiy videoga oid ishlarda materialni qisqa qismlarga ajratish va ko‘rish sur’atini boshqarishning ahamiyati yoritilgan [3]. Shu asosda mashg‘ulotda ikkita qisqa lavha tanlanadi va zarur bo‘lsa, dalilni tekshirish uchun muayyan kadr qayta ko‘rsatiladi.

Maqsad va metod

Maqsad 3–4-sinf o‘quvchilari uchun hamkorlikka oid xatti-harakatlarni kuzatish, qiyoslash va izohlash topshirig‘ini ishlab chiqishdir. Pedagogik modellashtirishda ikki lavha uchun bir xil vazifa va materiallar belgilandi. Lavhalarda faqat bolalarning ishni tashkil etish usuli o‘zgartirildi. Bu o‘quvchi e’tiborini plakatning ko‘rinishidan hamkorlikka oid aniq harakatlarga qaratishga xizmat qiladi.

Namunaviy mashg‘ulot

O‘qituvchi har biri taxminan 30 soniya davom etadigan ikki ovozsiz lavhani izohsiz ko‘rsatadi. Har ikkala lavhada ikki bola bitta flomaster bilan plakat tayyorlaydi. A lavhada ular flomasterga bir paytda qo‘l uzatadi. B lavhada biri flomasterni sherigiga uzatadi va qog‘ozni ushlab turadi, ikkinchisi yozadi. Bu sahnalar mashg‘ulot uchun taklif etilgan ssenariylardir.

Lavhalarni qiyoslash va kuzatish

Birinchi ko‘rishda har bir o‘quvchi lavhada ko‘rgan bitta amalni yozadi yoki aytadi. Juftliklar javoblarini solishtirib, Venn diagrammasining chap tomoniga faqat A lavhaga, o‘ng tomoniga faqat B lavhaga xos harakatni joylaydi. O‘rtaga ikkala lavhada ham ko‘ringan jihat yoziladi (1-rasm).

1-rasm. Ikki lavhani Venn diagrammasida qiyoslash namunasi

Muhokamada o‘qituvchi “Qaysi kadr fikringni tasdiqlaydi?” va “B lavhada vazifa qanday taqsimlandi?” deb so‘raydi. Masalan, “Ikkalasi flomasterga qo‘l uzatdi” degan javob kuzatilgan harakatni bildiradi. “Ikkalasi ham ishni birinchi boshlamoqchi edi” degan javob esa taxmindir. O‘quvchi taxminini aytgach, uni tekshirishga yana qanday ma’lumot kerakligini tushuntiradi.

Yakuniy topshiriqda juftliklar uchta rasmni bitta qog‘ozga ketma-ket joylashtiradi. Har juftlikka bitta yelim beriladi. O‘qituvchi o‘quvchining vazifani kelishib olishi, umumiy vositani navbat bilan ishlatishi va sherigiga yordam berishini kuzatadi. O‘qituvchi har bir mezon bo‘yicha ko‘rgan amalini kuzatuv varag‘iga yozadi. Masalan, “Yelimni sherigiga uzatib, rasmni joyida ushlab turdi”.

Xulosa

“Video topishmoq” va Venn diagrammasi bir xil vaziyatda bajarilgan turli harakatlarni qiyoslashga yordam beradi. Qayta ko‘rish o‘quvchiga xulosasini aniq kadrga tayangan holda izohlash imkonini beradi. Yakuniy guruh topshirig‘i orqali o‘qituvchi muhokama qilingan hamkorlik amallaridan qaysi biri amalda namoyon bo‘lganini qayd etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Turaxodjayeva Z. Y. Sinfdan tashqari ijodiy faoliyat jarayonida boshlang‘ich sinf o‘quvchilari axloqiy tarbiyasining zamonaviy texnologiyalari. PhD dissertatsiyasi avtoreferati. – Namangan, 2026.

2. Alfieri L., Nokes-Malach T. J., Schunn C. D. Learning through case comparisons: A meta-analytic review // Educational Psychologist. – 2013. – Vol. 48, No. 2. – P. 87–113. – DOI 10.1080/00461520.2013.775712.

3. Fiorella L., Mayer R. E. What works and doesn’t work with instructional video // Computers in Human Behavior. – 2018. – Vol. 89. – P. 465–470. – DOI 10.1016/j.chb.2018.07.015.